

Nr 396

av herr Westberg i Ljusdal m. fl.
om en ny bolagsform för mindre företag

Genom ändringar i aktiebolagslagen, antagna av 1973 års riksdag, kommer de mindre företagens möjligheter att driva rörelsen i aktiebolagsform att begränsas. Fr. o. m. år 1979 kommer det att ställas krav på ett minsta aktiekapital på 50 000 kronor. En rad aktiebolag kommer då att avregistreras, eftersom ägarna antingen anser att de inte behöver eller inte har möjlighet att binda 50 000 kronor så fast i företaget som sker genom aktiekapitalet. Förbudet för aktieägare, styrelseledamot, VD m. fl. att ta lån från aktiebolag understryker aktiekapitalets låsning vid företaget. Även de företag vilkas behov av eget kapital endast tillfälligtvis underskrider 50 000-kronorsgränsen har anledning att vara tveksamma inför en aktiekapitalshöjning.

Helt naturligt får ett aktiebolags aktiekapital ej urholkas till förfång för bolagets borgenärer. Denna självklarhet innebär emellertid inte att ändringarna i aktiebolagslagen inte kunde ha genomförts på ett smidigare sätt, och framför allt kunde lånerestriktionerna ha gjorts mindre långtgående än vad som nu blev fallet.

Antalet aktiebolag i Sverige är stort. Det beräknas att ca 125 000 aktiebolag f. n. är registrerade av patent- och registreringsverket. Som jämförelse kan nämnas att det exempelvis i Västtyskland skulle finnas blott 80 000 GmbH (Gesellschaft mit beschränkter Haftung).

En sådan jämförelse är dock inte rättvisande. I Västtyskland arbetar ännu den enskilda firman på villkor jämförbara med aktiebolagets. Bolagsformerna AG och GmbH används främst då det är fråga om bolag med ett stort antal delägare eller då det gäller de allra största företagen. Att Sverige har fler aktiebolag än Västtyskland kan huvudsakligen tillskrivas utformningen av det svenska skattesystemet. En rad skatte-tekniska nackdelar är förknippade med den enskilda firman. Detta har medfört att ett stort antal rörelseidkare har ombildat sin enskilda firma till aktiebolag.

Det ursprungliga motivet för aktiebolagsbildning – en önskan att undvika det personliga ansvaret för alla företagens ekonomiska åtaganden – har minskats under senare år. Kreditinstituten kräver i dag regelmässigt personlig borgen för aktiebolagens lån, vilket innebär att det personliga ekonomiska ansvaret kvarstår, trots att företaget drivs i aktiebolagsform.

Det är alltså i dag ofta helt andra skäl än förr som motiverar företagaren att ombilda den enskilda firman till aktiebolag. Skattelagstiftningen spelar i dag en dominerande roll.

Här skall några av de mer väsentliga skillnaderna mellan aktiebolag och enskild firma behandlas:

I ett aktiebolag ges möjlighet till avsättning till investeringsfond; motsvarande möjlighet finns ej för den enskilda firman.

I ett aktiebolag ges möjlighet till särbeskattning även för äkta makar. Den nuvarande lagstiftningen som medger särbeskattning för äkta makar som är löntagare medger inte motsvarande möjlighet för äkta makar som arbetar inom samma enskilda firma.

I ett aktiebolag ges möjlighet till avdrag för företagsledarens kostnader för utbildning i företagsekonomiska och tekniska ämnen. Motsvarande utbildning, för utveckling av en enskild firma medför ej avdragsrätt i inkomsttaxeringen.

Vid förmögenhetstaxering har den som äger ett aktiebolag möjlighet att dra av den latenta skatteskuld som vilar på den dolda reserven i varulager. Genom att motsvarande möjlighet ej finns i enskild firma belastas innehavaren av en enskild firma av en större förmögenhetsskatt än innehavaren av ett aktiebolag.

Den som vill konsolidera rörelsen genom fondering av vinstmedel och ökning av det egna kapitalet kan, så länge medlen stannar inom företaget, bygga upp kapital med en skattebelastning av cirka 50 % om det sker inom ramen för ett aktiebolag, medan beskattningen på motsvarande kapitaluppbyggnad inom en enskild firma ofta är 60–70 % och, beroende på inkomsten, ibland ännu högre. Till den ordinarie inkomstskatten läggs dessutom de sociala avgifterna och den allmänna arbetsgivaravgiften, eftersom kapitaluppbyggnaden i den enskilda firman måste ske med företagarens lön.

I ett aktiebolag finns enkla möjligheter att överlåta delar av ett bolag till arvtagare, kompanjoner och andra, med bibehållen kontroll över bolaget. Om en enskild firma ombildas till enkelt bolag uppstår oöverstigligen problem i samband med eventuell oenighet om förvaltningsåtgärder inom bolaget.

Möjligheter finns att vid ett arvskifte låta delar av arvet stå kvar i bolaget även för dem som inte har för avsikt att aktivt delta i rörelsen.

Vissa sociala förmåner har tidigare varit förknippade med anställningsförhållandet. Detta har gjort att personer, som i normala fall skulle ha föredragit att driva rörelsen i form av enskild firma, har ombildat den till aktiebolag och uppnått ett formellt anställningsförhållande i relation till aktiebolaget.

Realisationsvinstskattebestämmelserna har underlättat avyttringen av aktiebolag. De rådande skattereglerna har gjort att en avyttring av en enskild firma med betydande dolda reserver praktiskt taget har omöjliggjorts. Hela den ackumulerade kapitalbildningen inom företaget har för en enskild firma upptagits till beskattning som inkomst för fysisk person under ett och samma beskattningsår. (I vissa fall har möjlighet getts att tillämpa förordningen om ackumulerad inkomst.)

Inom ett aktiebolag finns möjlighet att på ett skattemässigt förmånligt sätt avsätta medel för ägarens pensionering.

Som framgår av sammanställningen har en rad nackdelar varit förknippade med den enskilda firman som företagsform. Även om

personlig borgen har blivit allt vanligare har det ibland dessutom varit möjligt för företagaren att undvika personlig ekonomisk ansvarighet för företagets åtaganden, då företaget drivs i aktiebolagsform. Detta är inte möjligt då företaget drivs som enskild firma.

I samband med höjningen av minsta aktiekapital till 50 000 kronor kommer en rad företag att tvingas ändra företagsform. Det har beräknats att cirka 65 000 rörelsedrivande aktiebolag har ett aktiekapital understigande 50 000 kronor. Av dessa beräknas mellan 15 000 och 45 000 bli tvingade att ändra företagsform — somliga därför att kapitalkravet är omöjligt att uppfylla, andra därför att de anser att kapitalkravet är onödigt att uppfylla. Inom många branscher, som bedriver seriös verksamhet, har aktiebolagsformen varit den naturliga, trots att anledning saknats att binda större kapital. Detta kan gälla för vissa hantverk men också för serviceföretag och konsultföretag. Företag inom dessa grupper saknar, även då medel finns tillgängliga, ofta anledning att ombilda företaget till aktiebolag, såvitt inte någon av de ovan uppräknade fördelarna för aktiebolag väger så tungt att man anser sig böra bygga upp ett företags- och nationalekonomiskt omotiverat stort eget kapital för att komma i åtnjutande av de fördelar som är förenade med aktiebolagsformen.

Av de cirka 45 000 icke rörelsedrivande aktiebolagen kan man särskilja tre viktigare typer: namnskyddsbolag, förvaltningsbolag, t. ex. bolag vars enda tillgång är en fastighet och aktiebolagsformen bedömts vara ett praktiskt sätt att dela upp äganderätten mellan olika delägare, samtidigt som lagfartskostnaderna i samband med en eventuell fastighetsöverlåtelse elimineras, samt bolag där ägarna ansett det vara billigare att låta bolaget vara vilande än att följa de invecklade och ofta dyrbara regler som är förenade med en formell likvidation av bolaget. Det stora antalet bolag i Sverige är alltså till en del försakat av aktiebolagslagens invecklade bestämmelser om upplösning av aktiebolag.

Även i andra avseenden är aktiebolagslagen i sin nuvarande form mindre lämplig för att tillgodose de mindre företagens önskemål på en företagsform. En förenklad bolagsform skulle kunna ansluta sig till den nyligen i Danmark införda bolagsformen Anpartsselskab (ApS) som infördes samtidigt med att man i Danmark höjde minimikapitalet för aktieselskab (AS) till 100 000 danska kronor. Minimikapitalet för ApS sattes till 30 000 danska kronor, vilket ganska väl motsvarar det av aktiebolagsutredningen föreslagna minimikapitalet på 20 000 svenska kronor.

Förenklningar av aktiebolagslagens regler borde kunna göras dels beträffande kungörelsebestämmelserna vid bildande av aktiebolag och utökning av aktiekapitalet, dels beträffande kravet på ett visst antal stiftare, dels beträffande aktiebolags skyldighet att lämna uppgifter till patent- och registreringsverket, dels beträffande bestämmelserna för ombildning av enskilda firmor till aktiebolag, dels beträffande bestämmelserna för likvidering av bolag, dels beträffande kraven på avsättning till reserv- och skuldregleringsfonder, dels beträffande kraven på revision.

Naturligtvis bör även en förenkling ske i alla de punkter i aktiebolagslagen vilkas bestämmelser huvudsakligen är avsedda för större företag.

Det framstår som önskvärt att en sådan ny företagsform kan införas i god tid innan kravet på att nu registrerade aktiebolag skall höja aktiekapitalet träder i kraft den 1 januari 1979. Riksdagen bör därför hos Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t skyndsamt framlägger ett förslag om en särskild bolagsform för de mindre företagen.

För att underlätta för de företag som önskar behålla aktiebolaget som företagsform borde även prövas, om företagarföreningarna kan utvidga sin verksamhet så att lån ges till enskild person som använder medlen för att öka aktiekapitalet till minimigränsen 50 000 kronor.

Mot bakgrund av vad som anförts hemställs

att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om ett skyndsamt förslag till ny bolagsform för mindre företag.

Stockholm den 24 januari 1974

OLLE WESTBERG (fp)

i Ljusdal

HANS NORDGREN (m)

BENGT SJÖNELL (c)